

יב חלקם: אתר הידידים האלה היה דבר-הזהה אטו אל-אברהם בפתחה לאמר אל-תירא אברהם אנכי מן לך

טו שָׁרָךְ תִּרְבֶּה מְאֹד: וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי יְהוִה מִה־תִּתְּרֶנִּי לֹד לוֹ

ו ואנכי חולך עירי וכן-משק ביתי הוא דמשק אינעור: וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֲלוֹ לִי לֹא נִתְּנָה דָעוּ וְחַוָּה בְּדַמְיִי יוֹשֵׁב אִתִּי:

ז וְחַוָּה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִדְשָׁךְ זֶה מִיַּד-אֵשֶׁר יָצָא מִפְּתָחַי וְזֶה יִדְשָׁךְ: וַיִּצְא אֵלָיו חֲדָדָה וַיֹּאמֶר הֲבֵט-נָא הַשְׂמִיקָה וּסְפֵר הַכּוֹכָבִים אֲסִי-תִּחַל לִסְפֵר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ מִה יִהְיֶה יוֹדְעֵךְ: וְהָאֲמֵן בִּיהוָה וְיִשְׁכַּח לִי דַעְתָּה:

ח וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְתַתּוֹ

ט לך את-ה'א'צ' הא'ת' הר'ש'ת'ה: וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְהוִה בְּקֹדֶשׁ אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַח לִי עֵגֶל מִשְׁלֵט וְעֵז מִשְׁלֵט וְאֵל מִשְׁלֵט וְהָרַג וְהָרַג: וַיִּחְסְרוּ לְאֵת-רַגְלֵי-אֵלֶיךָ וַיִּבְתֵּר אֹתָם בַּתְּרוֹן וַיְהִי אִישׁ-בְּתוֹרֵי לְקַרְבַּת רַעְיוֹה

י ואת-ה'צ'פ'ר לא ב'ת'ר: וְיָרֵד הַיֵּשֶׁב עַל-הַפְּגָרִים וַיִּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם: וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבוֹא וְהַדְּמָה נֶגְלָה עַל-אַבְרָם וְחַוָּה אִמְהָ חִשְׁבָה גִלְיָה נִפְלֵט עָלָיו: וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם דָּעוּ תַדַּע כִּי-רָגַל וַיְהִי וַיִּשֶׁב בְּאָרְזָן לֹא לֹחֵם וְשָׂבָדוֹם וְעַתָּה אֹתָם אֲרַבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אִתְּ-הַגּוֹי אֲשֶׁר יִשְׁבְּדוּן בְּן אֲנֹכִי וְאֶחְרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַבֵּשׁ גְּזוֹל: וְאַתָּה תִּבְּאוּ אֶל-אַבְרָהָם בְּשֵׁלֹם תִּקְבְּרֵם בְּשִׂבְחָה טוֹבָה: וְיָרֵד רַבְיֵנוּ וַיִּשְׁבֹּב נַחֵם כִּי לֹא-יִשְׁלַח עַן הַאֲמֵלִי עַד-הַיָּהּ: וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּשְׁבֹּב וַיִּשְׁלַח הַיָּהּ וַיְהִי הַיָּהּ עֵשֶׂן וַיִּפְּדוּ אֶשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַהָרִים הָאֵלֶּה: כִּי-סָם הָיָא בְּרַת יְהוָה אֶת-אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְדוֹשֵׁן נִתְּנָה אֶת-הָאָרֶץ וְהָאֵת מְבָרַח מִעָרִים עַד-הַנְּהַר הַגְּדוֹל גְּזֵר-פְּרַת: אֶת-הַשִּׁטִּי וְאֶת-הַקְּנִזִּי וְאֶת-הַקְּדוּמֵנִי וְאֶת-הַחִתִּי וְאֶת-הַפְּרִזִּי וְאֶת-הַקְּרִיטִים: וְאֶת-הָאֲמֹרִי וְאֶת-הַכְּנַעֲנִי וְאֶת-הַגְּרִזִּי וְאֶת-הַיְבוּסִי: וְשָׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם לֹא יִלְדוּ לוֹ וְלֶחֶם שִׁפְחָה מִעֲרֵית וַיִּשְׁכַּח נָדָר: וְתֹאמַר שְׂרָי אֶל-אַבְרָם הַיָּהּ לֹא

י"א פ' כאן בפרשה דבר אורח מה דרבי של שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים [שנאמר] ואברהם וכן פסח הוא לה אש ארץ משום מאי מייתי לה פסח גור' מצה' על שום שננאלו אבותינו במצרים [שנאמר] ויאפו את הבצק אשר הציאו במצרים גור' סורר על שום ששררו בהמצרים את חיי אבותינו במצרים שנאמר [ויסורו את חיהם גור'] ככל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא למצרים שנאמר [הגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בבואי מצרים] וכי לפיכך אנו חייבים להודות להלל ולשבח לאלה ליוזם הדרד לבדך לעלה ולקום' למי עשהה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו הציגנו מנבנות לחרות מונן לשענה ומבאל ליום טוב מפאלה לאור גדול' ומשענה לאלולה ונאמר לפניו הללויה' עד דכין הוא אומר כישא עד אם רבנים שמחה את אבותינו במצרים' ולא היה חרם רבי עקיבא אומר כן ה' אלהינו ואילו אבותינו יעשו למצרים ולהגלים אחרים לקרואו לשלום שמחים בבני עירך וששים בעבודתך ונאכל שום [מן הפסחים ומן הבחתי] כי נו ער באי גאל ישראל: גבל' אמר רבא צריך שאמר [ואותו הציא מינס אמר רבא] מצה צריך להגביה ומרור צריך להגביה כשר איצ' להגביה ולא עוד אלא שטראה כאוכל קדישם בחיך אמר רב אחא בר רבא עקב סומא מרור מלמד הנהו כתיב רבא [בעבור זה וכו' כתיב רחם] כענו ה' מה ללחן פ'רש למסאמ' אף כאן פ'רש למסאמ' אינו ונאמר מיריש שאלותיו רבא רב יוסף מאן דאמר' אנדרא בי רב יוסף אמר רב יוסף מיד' אנדרא בי רב ששת אמר רב ששת' סקברי רבא מנח במון הוה דרבאן מכלל דרב אחא בר רבא עקב סבר' מצה במון הוה דאורייתא הוא' רב אחא בר רבא עקב הוה דאמר מצה במון הוה דרבאן קסבר כל דתקאן רבאן כעין דאורייתא תיקון לרב ששת ולרב יוסף ונאמר הוה כל דתקאן רבאן [כעין דאורייתא תיקון רבי השתא בשלמא רבא מרחה ליה למיכתב' ענו הוה וכתיב ענו ה' שמו פ'רש למסאמ' הוה דאמר אבא רבא לא לאו בעבור ה' מאי לכתוב אלא בעבור מצה ומרור הוה דאמר: לפיכך אנו חייבין:

שלשה

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרין.

הגדה של פסח

עולת ראיה

הכוללת את הצביון של כללות הרוחניות והקדושה של כלל האדם. אתם קרויים אדם' יש' גם ד' ועם קדוש, אשר כח היים אדיר איום ונפלא אצור בקרבה מראש מקדם מהח חלחל מטעה. רוחה חתי והער. השואף לתכליתו המרוםם הנשגב והמתנשא עד אין קץ עדידיעה, היא היא מורשה לה מאבותיה, אבות העולם. הנשמה הגדולה של איתן [זאורתי כ]. האדם הגדול בענקים אברהם אבינו ע"ה, וכמותו הבן התולך בעקבותיו. החופר את הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו, אשרי סמום פלשתיים וימלאום עפר, וב'רחבן אשר ממנו נשתל כרם חמד בית ישראל, שהתפץ הגדול והאדיר המחוסם והנאור הכולל חיי עולמים כולם. עז וגבורה שלום ונרכה לאדם. רב חפץ החופש העליון והנשגב. המאשר את האנושיות כולה, ומוציאה מן השפלות הבויה, של שיעבוד האלילות ושל העפדות של הכפירה והחמירות מן השפלה גם יחד, החופש האלוהי הנשא הנעלה המרומם את האדם כולו, בחיי היחיד ובחיי המשפחה. בחיי המדינה והממלכה, ובחיי הציבור האנושי בכללו. למעלת החירות והדרור „לעלאמ דיובאל עלמא דחירי' כא), המכשירו לחיי שלום נדבה גבורה ואהבה גם יחד, עדיעד, המרכיבו על במתי ארץ כנ), המשכלל את חיי החומר וחיי הרוח גם יחד, המאדיר את חיי הזמן עם חיי הנצח בחבורת הוד גדולה ועו פטארת, ע"י האורה האלהית הטהורה והבורה המאירה בהרחבתה ורוממות העופתה כל מחשכים. — זאת הנשמה הקדושה שהיא גנוה בטבע וסגולת העם כולה המוטבעת בסגולת חיינו ועצמות הוייתו, היא מוכרחת לצאת, להתעופף ולהתעלות, להתרחב להרבות פארות וענפים עד אין סוף, בשכל, בחיים, בסדרי הבית המשפחה, הממלכה והלאם, בתכונות הנפש לכל גילויי החיים שבהם לכל רחב הנאיהם והקיפיהם, היא איתה האויה ללכת במהלך ישר בלא עוצר ודחק, בלא מנוע ומפריע, מאז התחיל להיות מאיר מויו אורו של עולם, אברהם אבינו ע"ה, אבל זאת היתה עצת אדון כל המעשים, קורא הדורות מראש, יוצר רוח האדם בקרבו, נוטה הארץ ומחוללה, נתון נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה, שלבד הכח הנמרץ והנעוצר של עז החיים הגנוז בטבע השמה, של האומה המרכיבת העליונה, והראשית הוואת, העומדת להיות לעם עליון על כל גויי הארץ בגאווה המוסרי האלהי, המחובר ומתאחד עם הוד אלהי עולם החופש עליו, והמתגלה לו הלכל האדם בצעידו ההיסטוריים הנפלאים ונשגבים, אשר רק מהם ועל ידם תובן האנושיות כולה, באספקלריהת המאירה, — העצה העליונה הכינה לא לבד את כח העז והדוחף אשר למהלך החיים הרוחניים העצומים והנפלאים, כ"א גם את כח המנוע והעוצר, המצטרף גם הוא להניב ולהפירות, ולהרחיב ולשגב את עוצם הפעולה ונאון עוזה לעת תצא אל הפועל בחופש מוחלט ואספ מעצור, לעת יצא כננה צדקה ונדקתה כלפדי יבצר, ויקץ כישן ד' כגיבור מתרונן מיון כנ), ע"כ כח המקמץ העוצר הוא מדוד ומשוער ע"פ הטכניקה הכללית של היצירה כולה, לפי ערכה ומדתה, לשימוש ההפרכה וההתרחבות. הכח העוצר, המקמץ והמצמק, אשר בחוקת הוד ובגבורה תצופה ואכזרי לחץ את הנשמה העדינה הישראלית, שלא תצא אל הפועל, שתהיה נתנתנת תחת מסגרותיה ימים רבים, עד בא עת רצון ויום גאולה, יי) יבמות סא, והר בראשית כ. כ) בבאב'רתא יד. כא) זהר. כב) דברים לב לג, ישעה נח יד. כב) תהלים עט. סה

הגנ שלח מלאכי ופנה-דרך לפני ופתאם יבוא אל-היכלו הארון ו אשר-אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה-בא אמר יהוה עבאות: וכן מכלכל את-יום בואו ומי העמד בהדאותו כיהוה כאשר ב מרף ויכבדתי כמכפסי: ויולב מצרף ומטהר לך כפך וטהר את- בני לוי וזקק אתם קודב וככפף והיו ליהוה מגישי מנחה בעדקה: וערבה ליהוה מנחת יהודה וירושלם כימי עולם ר יקבעם קדמוניות: וקרבתי אליכם למשפט והיותי ער נמחר ר כמקדשכם ובמנפאים ובנשבעים לשרך וכעשקי שר-שכיר ר אלמנה ויתום ומטריר ולא רדאוני אמר יהוה עבאות: כי י אני יהוה לא שנית ואתם בני-יעקב לא כליתם: למימי ר אליתם סרתם מקחי ולא שמרתם שובו אלי וישכבו ר אליתם אמר יהוה עבאות ואמרתם בפה נשבו: היקבע ר אים אליהם כי אתם קבעים אתי ואמרתם בפה קבעינו ר והי טרף בביתו ובחננו נא באת אמר יהוה עבאות ר אס-לא אפתח לכם את ארבות השמים וירוקתי לכם ברכה עדי-לדי ונצחתי לכם בכלל ולא-ישחת לכם ר את-פרי הארמה ולא-תשפל לכם הגפן בשדה אמר יהוה עבאות: ואישו אתכם כל-הגוים כי-תהיו אתם ר ארץ חפץ אמר יהוה עבאות: דבריםים אמר יהוה ואמרתם מה-ינברנו עליך: אפרתם שוא עבד אליהם ומה-בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדדנית כפני יהוה עבאות: ומה אנחנו מאשרים ידים וסנכנו עשי רשעה גם בחנו אליהם וימלטו: אנ דברו ירצו יהוה איש את-יהוה ויקשב יהוה וישמע ויקלמב ספר וקרון לפני לרצאי יהוה ולחשבי שמו: והיו לי אמר יהוה עבאות ליום אשר אני עשה סגלה וחמלתי עליהם כאשר יחמל איש עבדו העבד אתו: ושבתם וראיתם בין עדיק רשע בין עבד אלהים לאשר לא עבדו: ר הנה היום בא בער כתנור והיו כל-יודים וכל-עושה רשעה קט ויהי אתם היום הבא אמר יהוה עבאות אשר לא-יעוב להם כ רשע וענף: וזהוה לכם רדאי שמי שמש עדיקה ומרפא ר ככנפיה ויוצאתם ופתחם כנגלי מרפקי: ועפותם רשעים כר יהיו אפר תחת כפות רגליכם ביום אשר אני עשה אמר יהוה עבאות: וכלו תורת משה עבדי אשר צויתי ר אתו בחובב על-פני-ישראל חקים ומשפטים: הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יהוה הגדול והנורא ר והשיב לבי-אבות עלי-גמים ולב גינם על-אבותם פד-אבוא והתירו את-הארץ חרם:

הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יהוה הגדול והנורא